

УДК 069.015:027.7:378.4(477.74)+069.12+93:37

ББК 63. 4(4Укр); 79.1 + 63.3 (4Укр)

М 74

Рекомендовано до друку кафедрою мовної підготовки іноземних громадян (протокол №4 від 11.11.2014) та Науково-дослідним центром історичного краєзнавства (протокол №1 від 27.10.2014) Сумського державного університету

М 74 **Мова**, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі : збірка наукових праць Випуск I / [упор. В. Б. Звагельський]. - Суми : Сумський державний університет, 2014. - Вип. I. - 192 с.

Редакційна колегія:

Власенко В.М. - к. і. н., доц.; Волкова О.М. - к. філол. н., доц.; Гедз О.В.; Дегтярьов С.І. - к. і. н., доц.; Завгородній В.А.; Звагельський В.Б. - к. філол. н., с. н. с., доц. (голова); Казанджиєва М.С. - к. п. н., доц.; Леміш Н.О. - к. і. н., доц.; Набок М.М. - к. філол. н.; Нестеренко В.А. - к. і. н., доц.; Садівничий В.О. - к. н. із соц. комунік., доц.; Шевцова А.В. - к. філол. наук., доц.

Упорядник

Звагельський В.Б.

Перший випуск збірки наукових праць “**Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі**” містить статті, розвідки та повідомлення, присвячені різноманітним актуальним питанням гуманітарних дисциплін.

Серед авторів переважно науковці Сумського державного університету, краєзнавці та студентська молодь.

Для науковців, викладачів та вчителів, краєзнавців.

УДК 069.015:027.7:378.4(477.74)+069.12+93:37

ББК 63. 4(4Укр); 79.1 + 63.3 (4Укр)

Список літератури

1. Григор Тютюнник: "З любові й муки народжується письменник...": біобібліографічний нарис / авт. нарису Л.Б.Тарнашинська; бібліограф-упоряд. Г.І.Гамалій; наук. ред. В.О.Кононенко; М-во культури і туризму України, ДЗ "Національна парламентська бібліотека України". - К., 2011. - 136 с.
2. Неживий О. Джерела життєпису Григора Тютюнника: дитинство, юність / О. Неживий / Рідний край: науковий публіцистичний художньо-літературний альманах. Вип. 1 (24). - Полтава: ПНПУ, 2011. - С. 136-145.
3. Тютюнник Г. Твори / Г. Тютюнник. - К.: Молодь, 1984. - 578 с.
4. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України, ф. 4609, оп. 1, спр. 92, 43 арк.
5. Державний архів Луганської області, ф. Р-2419, оп. 1, спр. 16, 307 арк.
6. Державний архів Сумської області, ф. Р-3369, оп. 1, спр. 18, 57 арк.

КУДОЯР І.

**ЖІНКИ НА ФРОНТАХ ТА В ТИЛУ ПІД ЧАС
РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ВІЙНИ**

"Війна - справа чоловіча". Протягом ХХ століття територія України стала ареною двох світових війн, жорстокої громадянської війни та партизанської боротьби на Заході України загонів національного підпілля. У традиціях вітчизняної історіографії на всіх етапах її розвитку воєнній епохи розглядалися під кутом зору вивчення військово-політичних, ідеологічних, мобілізаційних та інших факторів, залишаючи за межами уваги науковців та читачів дослідження трагічної й героїчної долі жіноцтва. Історія каже, що безліч жінок, яких шаблонно називають представницями слабкої статі, виступали в якості пасивної жертви, воєнної здобичі. У мистецтві їх образи - образ дружини, матері, нареченої, які стражденно очікують на своїх героїв. Але під час радянсько-німецької війни вони записувалися в збройні сили, щоб допомогти своїм чоловікам. Коли мова йде про захист Батьківщини, про порятунок свого народу, то у такій війні людина бере участь за велінням серця. Участь жінок у війні, не тільки в ролі медичного персоналу, але й зі зброєю у руках, стає реальністю. "Слабка" частина нашого народу разом із чоловіками, дітьми та людьми похилого віку винесла на своїх плечах усі тягарі. Жінки вписали в літопис війни чимало славних сторінок.

Військова служба є почесним обов'язком не тільки чоловіків, а й жінок. Це їх право записано в ст. Тринадцята Закону про загальний військовий обов'язок, прийнятому IV сесією Верховної Ради СРСР 1 вересня 1939 р. [1, с. 18]. У ній йдеться про те, що Народному комісаріату оборони і Військово-Морського Флоту надається право брати в армію і флот жінок, які мають медичну, ветеринарну та спеціально-технічну підготовку, а також залучати їх до навчальних зборів.

Вони готові були до подвигів, але не до армії, і те, з чим їм судилося зіштовхнутися на війні, виявилось для них несподіванкою. Людині завжди було важко перебудуватися "на військовий лад", жінці - особливо. Військова дисципліна, солдатська форма набагато розмірів більше, чоловіче оточення, важкі фізичні навантаження - усе це стало нелегким випробуванням. Пройшовши курс "бійця - спеціаліста", жінки ставали поруч із чоловіками до бою як снайпери, кулеметниці, мінометниці, зв'язківці. Тобто у воєнний час жінки,

що мають зазначену підготовку, можуть бути призвані в армію і флот для несення допоміжної та спеціальної служби. Почуття гордості й вдячності за українських жінок від імені партії й уряду висловила депутат Верховної Ради СРСР Е.М. Кожушіна з Вінницької області: "Всі ми, молоді патріотки, - сказала вона, - готові виступати на захист нашої прекрасної Батьківщини. Ми, жінки, пишаємося тим, що нам дано право захищати її на рівні з чоловіками. І якщо покличе наша партія, наш уряд, то ми всі виступимо на захист нашої чудової країни і дамо ворогові нищівної відсічі" [2, с. 98]. Жінки не цуралися ніяких посад та часто брали на себе смертельні завдання. Розвідниці, партизанки, підпільниці, просто жінки, які рили окопи та бліндажі - чи хтось пам'ятає їх героїство сьогодні? Вони також були медиками, водіями, топографами, репортерами, навіть танкістками, артилеристами і служили в піхоті. Жінки активно брали участь у підпіллі, у партизанському русі. Вони взяли на себе безліч "чисто чоловічих" спеціальностей в тилу, тому що чоловіки пішли на війну, і хтось повинен був стати за верстат, сісти за кермо трактора, стати обхідником залізниць, освоїти професію металурга тощо. А ще вони відправляли рідних на фронт, допомагали пораненим, виступали з концертами на передовій і навіть у такі важкі часи народжували, вигодовували та навчали дітей.

Жінки всіх професій, вікових груп, національностей ставали до лав збройних захисників Батьківщини. На фронтах боролися до 1 млн жінок. З перших днів війни вони подавали заяви про відправку в діючу армію [3, с. 9].

Уже перші звістки про віроломний напад Німеччини на СРСР викликали в жінок безмежний гнів і пекучу ненависть до ворогів. На зборах і мітингах, які проходили по всій країні, вони заявляли про готовність стати на захист своєї Батьківщини. Жінки й дівчата йшли в партійні й комсомольські організації, у військові комісаріати і там наполегливо домагалися відправки на фронт. Серед добровольців, які подали заяви про відправку в діючу армію, до 50% клопотань було від жінок.

Багато хто отримав шанс зробити внесок у перемогу: у роки війни в лавах Червоної армії несли службу 800 тис. жінок. На фронті в різні періоди билосся від 600 000 до 1 мільйона жінок, 80 тисяч з них були радянськими офіцерами [4, с. 45]. Сучасні історики стверджують, що кількість жінок, які носили військову форму під час війни, була не менша, ніж три мільйони.

Центральна жіноча школа снайперської підготовки дала фронту 1061 снайпера і 407 інструкторів снайперської справи. Випускниці школи знищили у війну понад 11280 ворожих солдатів і офіцерів. До січня 1943-го в училище прибуло понад 2 тисячі жінок [5, с. 1].

У червні 1942 року Бикова Ольга Іванівна, що народилася 25 червня 1926 року в селі Камень, Кролевецького району, Сумської області, разом з подругами вирішили вступити до Кролевецького партизанського з'єднання С.А. Ковпака, який був недалеко від рідного села. Зі зброєю в руках пройшла від Путивля до Карпат.

Відважна партизанка отримала нагороди: ордени Червоної Зірки, Слави III ст., Вітчизняної війни I ст. і II ст., медалі "Партизану Вітчизняної війни" I ст. і ювілейні.

Немає пам'ятника "невідомій санітарці" або "невідомій медсестрі",

пам'ятника тієї, котра не тільки бачила смерть і каліцтва, але ціною власного життя рятувала поранених. "Жінка дає життя, жінка й життя - синоніми". Але Батьківщина була в небезпеці, і жінка встала в ряди її захисників.

У першому військовому 1941 сільськогосподарською працею, головним чином в колгоспах, було зайнято 19 млн жінок. Це означає, що майже весь тягар із забезпечення харчування армії й країни падали на їхні плечі, на їх трудові руки. У промисловості було зайнято 5 млн жінок, причому багатьом із них були довірені й командні пости директорів, начальників цехів, майстрів [7, с. 8].

Культура, освіта, охорона здоров'я стали предметом турботи, головним чином, "слабкої" половини людства. Дев'яносто п'ять жінок в нашій країні мають високе звання Героїв Радянського Союзу, 150 тисяч були нагороджені бойовими орденами та медалями. Решта залишилися безіменними героями. Багато жінок працювало в галузі, які виробляли оборонну продукцію, опановуючи зовсім не жіночі професії: машиніст, слюсар, коваль тощо. Так, до кінця 1942 р. у найважливіших галузях окремих підприємств жінок було від 1/3 до 60% робочих [9, 10, 11].

Таблиця 1.1

Збільшення частки жіночої праці серед кваліфікованих робочих (в %)

Основні професії кваліфікованих робітників	На початку 1941 р.	Наприкінці 1942 р.
Серед машиністів парових машин	6	33
Серед машиністів компресорів	27	44
Серед токарів по металу	16	33
Серед зварювальників металу	17	31
Серед слюсарів	3,9	12
Серед ковалів і штампувальників	11	50

Особливо великий відсоток становили жінки в роки війни в галузях легкої й текстильної промисловості країни. Про це свідчить такі дані

Таблиця 1.2.

Жінки в галузях легкої і текстильної промисловості країни.

Промисловість	1942 р.			1943 р.		
	Кількість робітників і службовців					
	Усього	жінок	%	Усього	жінок	%
Текстильна	646 432	455 511	70,5	643 370	470 867	73,2
Легка	360 161	276 752	74,3	380 671	291 850	76,7
	1944 р.			1945 р.		
Текстильна	664 269	485 490	73,0	675 112	510 983	75,7
Легка	426 409	313 627	73,6	459 211	332 119	72,3

Значна частина жіноцтва працювала в народному господарстві, і їх відсоток рік у рік зростав. Відсоток жінок, зайнятих в народному господарстві країни, зріс у 1944 р. на 19% проти 1940 р., а промисловості - на 12% [8, с. 270].

Таким чином, історія ще не знала такої масової участі жінок у збройній боротьбі за Батьківщину, яку показали радянські жінки в роки Великої Вітчизняної війни. Впливаючись в ряди воїнів Армії, жінки та дівчата оволодівали майже

усіма військовими спеціальностями й разом зі своїми чоловіками, батьками й братами несли військову службу у всіх родах військ Радянських Збройних Сил.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Как жили на фронте // Аргументы и факты. -1995. - № 18-19.
2. Слова, пришедшие из боя. Статьи. Диалоги. Письма. Вып. 2. - М., - 1985. - С. 98.
3. Алексієвич С. У війни - не жіноче обличчя. - Мінськ, -1985. - 101 С.
4. Межжерін В.О. Про роль жінки в історії // Безпека життєдіяльності - 2003 - № 8. - С. 45-47.
5. Роль жінок у Великій Вітчизняній війні: цифри і факти [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://wartime.org.ua/1329-rol-zhnok-u-veliky-vtchiznyany-vyn-cifri-fakti.html>
6. Симонов К. Разные дни войны. Дневник писателя. М., 1975. - С. 225-226.
7. Вознесенський Н.А. Військова економіка СРСР у період Великої Вітчизняної війни. -М., - 1947.
8. Великая Отечественная война 1941-1945. Энциклопедия. - М., - 1985. - С. 270.
- 9.Збірник статистичних матеріалів Фрунзе. - М., 1965
10. Радянська економіка у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 гг. - М. -1965г.
11. Роль жінок у Великій Вітчизняній Війні: цифри і факти - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://wartime.org.ua/1329-rol-zhnok-u-veliky-vtchiznyany-vyn-cifri-fakti.html>.

КУЗЬМІН Д. В., ШАПОШНИЧЕНКО А.

АНАЛІЗ ЗМІН В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ В УКРАЇНІ ЗА ПЕРІОД З 2007 ПО 2011 РР.

Пасажирські перевезення автомобільним транспортом є важливою частиною економічної системи нашої держави. Забезпечення безпеки цих перевезень є пріоритетним завданням органів державної влади. Реалізація цього завдання неможлива без дослідження сучасного стану забезпечення безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом.

Незважаючи на безперечну важливість, питання сучасного стану забезпечення безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом до цього часу не було об'єктом самостійного наукового дослідження. Лише його окремі аспекти розглядалися в рамках наукових робіт таких вітчизняних та зарубіжних учених: Бодрук О., Битяк Ю., Бандурка О., Данільян О., Григорян Л. та ін. Зазначені обставини обумовлюють актуальність дослідження сучасного стану забезпечення безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом.

Метою даного дослідження є аналіз кількісних показників безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом та з'ясування сучасного стану її забезпечення.

Сутність забезпечення безпеки пасажирських перевезень автомобільним транспортом полягає в підтриманні динамічно стійкого стану рівноваги збалансованості між несприятливими впливами і діяльністю, спрямованою на